

Geacht college, geachte raadsleden

Harmelen, 17 april 2021

Bij deze wil ik nogmaals reageren op het afwegingskader. De aanleiding hiertoe is mede de informatieavond van 15 april jl. met het dorpsplatform Harmelen, waarin wethouder De Weger onjuiste informatie verstreekte en niet op de hoogte bleek te zijn van een aantal ontwikkelingen (wat best zorgelijk is). Ik zal dit schrijven starten waarmee ik het ook eindig: u hebt in uw uitgebreide reactie van dd. 17 februari 2021 (waarvoor dank) op mijn reactie van dd. 27 november 2020 op het concept-afwegingskader nagenoeg al mijn kritiekpunten weerlegd en laten zien dat u het proces en de regelgeving correct uitvoert. In mijn reactie(s) probeer ik juist te laten zien dat het fundament van de RES wankel is (door gebrek aan draagvlak en inspraak) en dat de regelgeving deels onder druk staat. Natuurlijk kan de wethouder de vaart erin houden, met de andere partners, maar ik vraag u nu om te reflecteren op deze gang van zaken. De plannen hebben enorme gevolgen voor de leef- en woonomgeving in Harmelen. U gaat geheel voorbij aan de zorgen die niet alleen ik, maar velen in het land hebben (en die vergelijkbare reacties krijgen van overheden). Overheden hebben een grondwettelijke zorgplicht voor de inwoners en hun leefmilieu en bovendien dienen ze de inwoners op een werkelijke manier te betrekken in de besluitvorming.

Binnenkort staat de besluitvorming rond de RES 1.0 op de agenda. Met deze brief wil ik u attenderen op het belangrijkste aspect van de RES namelijk 'het verzorgingsprincipe'. Dit principe is afgeleid uit de Grondwet en heeft tot doel de volksgezondheid en het leefmilieu van inwoners van Nederland te beschermen. U heeft dus de verantwoordelijkheid om de RES 1.0 hierop te beoordelen. Vanaf 2010 wordt de Nederlandse overheid in toenemende mate verweten onvoldoende invulling hieraan te geven en zich te onttrekken aan zijn verzorgingsplicht. Dit is vooral het geval ten aanzien van de risico's waaraan mensen worden blootgesteld die komen te wonen nabij Industriële Windturbines (IWT). In de bijlage vindt u een **brief van zes artsen** aan de gemeenteraad van Amsterdam, waarin zij hun ernstige zorgen uitspreken over de nadelige gezondheidseffecten van windturbines in de directe nabijheid van woningen:

Samenvatting brief zes artsen

1. De huidige geluidsnormen zijn gebaseerd op veel lagere turbines en op gemiddelden, daardoor zijn dit de slechtste normen in Europa. In de nacht ervaren mensen vooral last, omdat verkeer en andere geluiden het kenmerkende ritmische geluid van de turbines niet maskeren. Degenen die in de buurt van windturbines wonen kampen daarom veelvuldig met **slaapproblemen**, waardoor ze ook vaak last hebben van hypertensie, depressie, overgewicht en diabetes, die daar het gevolg van zijn. Dit was al bekend uit onderzoek naar mensen die in dichtbevolkte gebieden leven en last hebben van verkeer en ander omgevingslawaai, de nabijheid van Industriële Windturbines zal de gezondheidsklachten niet doen verminderen (hoger dan 200 mt).
2. Bovendien zijn er aanwijzingen dat **laagfrequent en infrason geluid** (zowel hoorbaar als niet hoorbaar) door windturbines voor een aanzienlijke groep omwonenden hinderlijk is en een negatieve invloed kan hebben op de gezondheid (vooral verhoogd **risico op hart - en vaatziekten**, maar ook slapeloosheid, depressie en een toename in het gebruik van medicatie hiervoor). Dr. ir. [naam] (**klinisch fysicus / audioloog**) concludeerde dit op basis van een meta-onderzoek (meer dan 300 wetenschappelijke artikelen over dit onderwerp), hetgeen binnenkort gepubliceerd zal worden. Zijn advies is dat de afstand tot turbines **10x de masthoogte** moet zijn en het geluid **max. 35 decibel**, willen mensen

geen klachten hebben. 10x de masthoogte is in geval van de locaties langs de Reijerscop 1600 meter, waarover wethouder de Weger tijdens de informatieavond schamperde dat hij erop attent was gemaakt, dit uitgezocht had, waarna hem bleek dat het op een spandoek stond (daarmee de suggestie wekkend dat het uit de duim gezogen was door demonstranten).

In de brief van de artsen komt ook naar voren dat nog geen onderzoek is gedaan naar de gevolgen van dit geluid voor **kinderen**. Wel is bekend dat geluid van weg- en vliegverkeer significant negatieve gevolgen voor de leerprestaties en geheugenfuncties van kinderen heeft. Ook is bekend dat slaapstoornissen bij kinderen effecten heeft op de **hersenenontwikkeling**. Meer details hierover vindt u in de brief van de artsen. In het algemeen houden bestuurders nog vast aan het RIVM-rapport "Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update", maar dit rapport is verouderd, onvolledig en niet toegesneden op alle relevante aspecten van dit probleem (zoals kinderen).

Europese Hof van Justitie

De afstandsnormen in de regelgeving zijn sinds 2010 voor omwonenden dusdanig ongunstig aangepast, dat de daadwerkelijke bescherming tegen gezondheids- en milieuschade in het geding is. Van effectief onderzoek vooraf aan de besluitvorming over windturbineparken is geen sprake. Ondanks dat EU-richtlijnen, waaronder vooral de Strategische Milieu Beoordeling Richtlijn (SMB) uit 2001, dit onderzoek aan de Nederlandse overheid wel voorschrijven. Inmiddels wordt de Nederlandse bestuursorganen in rechtszaken nalatigheid verweten. Daarnaast zijn bij onder meer de Raad van State in beroepszaken tegen de planning van windturbineparken prejudiciële vragen opgeworpen aangaande de plicht tot uitvoering van de EU-richtlijnen. Dit mede naar aanleiding van een recente uitspraak op 25 juni 2020 van het Hof van Justitie van de EU. Kortom **alle seinen staan op rood**, maar de RES in het land gaat door.

Gemeente Woerden en geluid

In uw reactie geeft u aan akte te nemen van het feit dat Nederland deze slechte geluidsnormen kent. De WHO en zijn nieuwe normen over omgevingslawaai worden genoemd in een Telegraafartikel, waarin gesproken wordt over 'joekels XL'. Conform de WHO hanteert Woerden strengere normen, in plaats van 350 mt. komen ze op 500 mt. Echter die normen gaan niet over afstand, maar over decibellen (een link die Dr. Jan de Laat wel terecht legt). Concluderend zijn omwonenden op een afstand van 500 meter dus niet gevrijwaard van geluidsoverlast. Twee voorbeelden zijn de recent gebouwde windparken Spui en N33, waar ook van die enorme turbines staan, maar kleiner dan hier gepland. Bij N33 is voor de bouw van het windpark een nulmeting uitgevoerd en na de bouw nog eentje nu het park in de testfase is (en er al veel klachten zijn). Deze meting heeft laten zien dat er sprake is van Laagfrequent geluid (voor de gemeente kwam dit onverwacht, voor de omwonenden niet). Naar een oplossing wordt nog gezocht. Ik merk hierbij op dat het isoleren van woningen alleen werkt voor hoorbaar geluid, niet voor Laagfrequent geluid.

Ik ben persoonlijk geschokt, en ik niet alleen, over het feit dat u er rekening mee houdt dat gemiddeld 9% van de bewoners in huis ernstig gehinderd zal zijn en 20% buitenshuis. U geeft hiervan blijk in uw reactie. Kennelijk is het niet erg om inwoners langs de A12, tel daarbij op de randwegen, met nog meer geluid te belasten (er is al jaren sprake van een discussie over een geluidswal vanwege deze geluidsoverlast). Harmelen ligt aan de noordkant van de A12 en de wind komt overwegend uit het westen, waardoor een flinke zone geluidsoverlast zal ervaren. Het klinkt geruststellend langs infrastructuur, maar Nederland is te klein voor dit soort enorme turbines, ze staan altijd in de buurt van dorpen

en boerderijen (in dit geval) waar mensen er altijd last van zullen hebben. Ik adviseer u om met inachtneming van 10x de masthoogte in kaart te brengen hoeveel inwoners rond Harmelen geluidsoverlast zullen ervaren en vooral van Laagfrequent geluid.

Ruimtelijk beleid

Ik vervolg over het ruimtelijk beleid: nu het kabinet opnieuw geïnstalleerd is doet een groep van boeren, natuurorganisaties, wetenschappers en topmensen uit het bedrijfsleven zeven aanbevelingen voor de grote knelpunten op het gebied van natuur, landbouw en economie. Ik heb in mijn eerdere reactie aangekaart dat de landschapsarchitect (en voormalig rijksadviseur voor het landschap) [naam] een integrale visie op het landschap heeft ontwikkeld. Hij hekelt het huidige hagelslagbeleid die de 30 RES'en vormen en gezamenlijk pleiten de genoemde kopstukken bij het nieuwe kabinet voor regie op de ruimte. Ook hiervan neemt u akte in uw reactie. Ik hoop dat het beleid met het nieuwe kabinet beter afgestemd wordt, want de ambitieuze voorstanders in de RES-regio's maken zich klaarblijkelijk geen zorgen. Nederland verrommelt in hoog tempo door deze plannen. Voeg daaraan toe datacenters en grote magazijnen, in combinatie met megalomane windturbineparken, alles het gevolg van ambitieus lokaal bestuur. Niet alleen ontbreekt afstemming op ruimtelijk gebied, maar ook op de terreinen van leveringszekerheid en de kosten. Dat lees ik uw reactie, u geeft aan dat dit de verantwoordelijkheid is voor de Rijksoverheid, voor mij is het een bewijs van versnippering en gebrek aan regie op het totale plaatje.

De locaties staan al vast, inspraak nog niet afgerond

En ondertussen gaat de wethouder door met de plannen. U merkt op dat representativiteit geen doel was van het participatieproces. Echter, overall lees ik dat de inwoners gehoord zijn dan wel kansen daartoe hebben gehad en ik zie dat dit terug in de invulling van de plannen. De wethouder merkte tijdens de informatieavond continue op dat de plannen niet ingevuld hadden kunnen worden zonder de inbreng van de bijna 1000 inwoners. Wanneer representativiteit niet het doel was, hoe kan deze groep inwoners dan toch bepalend zijn voor de invulling van de plannen (dit is een retorische vraag). Daarbij merk ik op dat de invulling het gevolg is van een sturend participatieproces waarin NEE op voorhand niet mogelijk was. Hiervan bleek de wethouder niet op de hoogte te zijn, want op vragen over de sturende enquête, ontkende hij het bestaan van deze enquête (tijdens de informatieavond). In mijn eerdere reactie gaf ik al aan dat het om een minuscule groep gaat die geen afspiegeling van alle inwoners vormt (ook om reden dat een sturende enquête alleen voorstanders trekt). Mijn vraag is of u, wanneer de plannen concreet worden en mensen opstaan, dan een referendum zult houden? Dat zou wel zo eerlijk zijn, dan raadpleegt u de directe omwonenden die er last van kunnen krijgen. Tot nu toe was voor veel mensen die 'deelnemen' aan het participatieproces de keuze tussen windparken in het Groene Hart of langs de A12 een ver-van-mijn-bed-show. Ten slotte, het afwegingskader is op een te hoog niveau geschreven, de doorsnee inwoner die geen kennis heeft van de materie, is niet in staat om dit document begrijpend te lezen.

Ik heb aangegeven dat de mening van inwoners achter de feiten aan loopt en ik geef u nog twee voorbeelden. Terwijl burgers en de raad nog mogen reageren op het Afwegingskader, maakt de wethouder afspraken met wethouders uit een aantal andere gemeentes om de locaties min of meer te bepalen. Dat lijkt me niet de goede volgorde en bovendien maakt de wethouder daarna ook nog visualisaties van alle locaties en publiceert deze. Noch de inwoners, noch de raadsleden zijn hierin gekend. De trein dendert door en de inspraakprocedures lijken zo onderdeel van een ritueel en voor de bühne. De wethouder vertelde vol trots over deze website tijdens de informatieavond, en lijkt niet te beseffen dat dit op de inwoners overkomt als voor de troepen uit lopen. Ik zie

het ook terug in de reacties op mijn bezwaren. Wanneer mensen zoals ik zich zorgen maken, weerlegt u hun argumenten (u niet alleen, maar de provincie doet dat ook net als anderen die hiermee beroepsmatig bezig zijn) en verwijst naar het proces en de regelgeving. Ook verwijst u steeds naar de doelen in het klimaatakkoord en de dreiging die van de provincie uitgaat (in de vorm van een aanwijzing). Dat zal misschien allemaal kloppen naar uw mening, maar de essentie van mijn betogen is dat de fundering van dit proces al vanaf de start paalrot kent. Door bezwaren in het algemeen op deze wijze te weerleggen en te bagatelliseren, gaat u compleet voorbij aan de zorgen van bezwaarmakers. Ik hoef u waarschijnlijk niet te wijzen op windpark N33, waar inwoners jarenlang genegeerd zijn en die nu hun zorgen bewaarheid zien, zelfs terwijl het park nog in de testfase verkeert.

Met deze brief wil ik u nogmaals wijzen op uw verantwoordelijkheden en de aandacht vragen voor de gevolgen voor de inwoners van Woerden en Harmelen. U kunt zich nu nog afvragen of een besluit om in te stemmen met de RES 1.0 wel het beste is voor onze gemeente en onze inwoners. De wethouder, verneem ik, verlengt zijn termijn niet, zodat hij straks geen verantwoording meer kan afleggen, als de inwoners met de gebakken peren zitten.

Tot slot, riep één zin in uw reactie vragen op: u noemt dat 'een aantal inwoners uit de eerste zoekgebieden actief is benaderd door de gemeente voor een gesprek over de effecten. De betreffende inwoners hebben aangegeven daar in dit stadium geen behoefte aan te hebben. De gemeente respecteert deze keuze'. Kunt u aangeven om welk zoekgebied (of gebieden) dit ging, hoeveel inwoners in dit zoekgebied wonen en welk percentage daarvan benaderd is? En op welke wijze deze inwoners zijn benaderd? Het is des te opvallender, omdat als plannen concreet worden, zoals het inkleuren van een zoekgebied, mensen meestal in het geweer komen (zie bijvoorbeeld IJburg).

Met vriendelijke groet,

Mevr. [naam],
[adres],
[postcode] Harmelen.